તકદીર કિયા હે?

મૌલાના મુહમ્મદ ઈમરાન કાસમી બિજ્ઞાનવી.

એક હઝાર મુન્તખબ હદીસે બુખારી, મુસ્લીમ, મિશ્કાત શરીફ હિન્દી સે લિપ્યાન્તરણ કિયા હૈ.

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહિમ

રસૂલુલ્લાહﷺ કી હદીસ મુબારક હે તકદીર કે મામલે મે બહસ કરના મના હે. (મુસ્લીમ)

તકદીર કે મતલબ હે મિક્દાર મુકર્રર કરના.

શરીઅત કી ઈસ્તિલાહ (પરિભાષા) મે મખ્લૂક કે અચ્છે યા બુરે કામોં કે બારે મે ઝમીન વ આસમાન કે માલિક ને જો કુછ લિખા હે વહ તકદીર કહલાતા હે. દૂસરે અલફાઝ મે તકદીર અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝ્ઝત કા વહ ઈલ્મ હે જો ભવિષ્ય સે સંબન્ધિત હે જો કભી ગલત નહીં હો સકતા.

તકદીર કે બારે મે પાઈ જાને વાલી ઉલઝનોં કા સબબ ઉસકે સહી મફ્હુમ કી જાનકારી ન હોના હે.

માયને વ મફ્હૂમ સમઝ લેને કે બાદ ઉસકે બારે મે કોઈ શક વ શુબ્હા બાકી નહીં રહતા હે.

યહ બાત રોઝાના હમારે દેખને મે આતી હે કિ ઈન્સાન અપને ઈલ્મ ઔર તજુર્બે કી બુનિયાદ પર કિસી ચીઝ કે બારે મે કોઈ રાય કાયમ કર લેતા હે ઔર ઉસકે બહુત હી ઝ્યાદા સીમિત ઈલ્મ કે બાવજૂદ કઈ બાર ઉસકી રાય ઔર અન્દાઝા સૌ ફીસદ દુરૂસ્ત સાબિત હો જાતા હે.

ઈન્સાન કે ઉલટ અલ્લાહ તઆલા કા ઈલ્મ ઈસ કદ્ર વસીઅ ઔર ન ખત્મ હોને વાલા હે કિ ઉસકે લિયે અતીત, વર્તમાન ઔર ભવિષ્ય, ગાયબ ઔર હાઝિર, દિન ઔર રાત, રોશની ઔર અંધેરા જૈસી પરિભાષાયેં બિલ્કુલ બેમાયને હોકર રહ જાતી હે, ઉસકે સામને હર ચીઝ ખુલી કિતાબ કી તરહ હે.

ઈસ વસીઅ ઔર અસીમિત ઈલ્મ કી બદૌલત મખ્લૂક કે બારે મે ઉસકી લિખી હુઈ તકદીર કભી ગલત નહીં હો સકતી, અપને ઉસી વસીઅ (બેઈન્તિહા) ઈલ્મ કી રોશની મે અલ્લાહ તઆલા ને ઈન્સાન કે અમલ કરને સે પહલે હી ઉસકે હિસાબ (ખાતે) મે લિખ દિયા હે કિ યહ ઈન્સાન અચ્છે યા બુરે ઔર ક્યા-ક્યા કામ કરેગા ઔર ઈસકી જઝા યા સઝા ક્યા હોગી.

રસૂલુલ્લાહﷺ કા ફરમાન હે - એક શખ્સ લગાતાર નેક કામ

કરતા હે યહાઁ તક કિ બિલ્કુલ જન્નત કે કરીબ પહુઁચ જાતા હે, ફિર અચાનક વહી શખ્સ તકદીર કે મુતાબિક બુરે કામ કરને લગતા હે યહાઁ તક કિ વહ દોઝખ મે ચલા જાતા હે. ઈસી તરહ એક શખ્સ બુરે કામ કરતા હે ઔર દોઝખ કે બિલ્કુલ કરીબ પહુંચ જાતા હે, ફિર વહ અચાનક તકદીર કે મુતાબિક અચ્છે અમલ કરને લગતા હે, યહાઁ તક કિ વહ જન્નત મે ચલા જાતા હે. (સહી બુખારી કિતાબુલ કદ્ર)

ઈસ હદીસ કા મતલબ યહ હે કિ અલ્લાહ તઆલા પહલે સે જાનતે હે કિ કૌન કબ ઔર ક્યા અમલ કરેગા, વહ અપને અસીમિત ઈલ્મ કી બદૌલત યહ ભી જાનતે હે કિ યહ ગુનાહગાર ઈન્સાન આખિરકાર તૌબા કર લેગા ઔર નેક અમલ કરને લગેગા ઔર ઉસી (અચ્છે અમલ) પર ઈસકા ખાત્મા હોગા.

યા યહ નેકી કરને વાલા આખિરકાર નેકી કા દામન છોડકર ગુનાહોં કી તરફ રાગિબ હો જાયેગા ઔર ઉસી બુરાઈ કી હાલત મે ઈસકા ખત્મા હોગા. તકદીર કે બારે મે યહ ધારણા ઔર સોચ બહુત હી ગુમરાહ કરને વાલી હે કિ ઈન્સાન તકદીર કે હાથોં મજબૂર હે ઔર વહ અપની મર્જી ઔર ઈખ્તિયાર સે કુછ નહીં કર

સકતા, હાલાઁકિ નેકી ઔર બુરાઈ કી રાહ ઈખ્તિયાર કરના ઈન્સાન કા અપના ફેલ હે (તફસીલ કે લિયે પઢિયે તફસીર સુરે કહફ/29 ઔર સુરે દહર/3).

અલ્લાહ તઆલા કા કોઈ જબર (ઝબરદસ્તી ઔર દબાવ) નહીં હે

ઈસકી મિસાલ યૂઁ સમઝેં કિ એક ટીચર ઈમ્તિહાન સે પહલે અપને શાગિર્દો કે બારે મે અન્દાઝા લગાતા હે કિ ફુલાઁ પાસ હોગા ફુલાઁ ફેલ હોગા, ઔર અગર ઉસકા અન્દાઝા દુરૂસ્ત સાબિત હો જાયે તો યહ હરગિઝ નહીં કહા જા સકેગા કિ યહ ટીચર કે અન્દાઝે કી વજહ સે પાસ યા ફેલ હુએ હે.

પાસ યા ફેલ હોના ઉનકે અપને અમલ કી વજહ સે હે, જિસ તરહ ટીચર કા અન્દાઝા લગાના શાગિર્દો કો પાસ યા ફેલ હોને પર મજબૂર નહીં કરતા ઈસી તરહ અલ્લાહ તઆલા કા મખ્લૂક કે બારે મે અપને ભવિષ્ય કે ઈલ્મ કી વજહ સે તકદીર લિખના ઈન્સાનોં કો કિસી કામ પર હરગિઝ મજબૂર નહીં કરતા હે.

કઈ બાર કુછ લોગ તકદીર કી આડ મે અપની ઝિમ્મેદારિયોં સે દામન છુડાને કી કોશિશ કરતે હે, અગર ઉનસે કહા જાયે કિ

આપ કારોબાર ઔર રોઝગાર કે લિયે ભાગ દૌડ છોડ દેં, જો મુકદ્દર મે લિખા હુઆ હે વહ મિલકર હી રહેગા, તો ઉનકા જવાબ યહ હોતા હે કિ ઉસકે લિયે તકદીર કે સાથ સાથ ભાગ દૌડ ઔર કોશિશ ભી ઝરૂરી હે, જિસ તરહ યહાઁ તકદીર ઈન્સાન પર દબાવ ડાલકર ઉસે કોશિશ ઔર ભાગ દૌડ સે નહીં રોકતી બલ્કિ વહ અમલ કે લિયે આઝાદ હે ઈસી તરહ કિસી ભી મામલે મે ઉસ પર તકદીર કા જબર (ઝબરદસ્તી ઔર દબાવ) નહીં હોતા, બલ્કિ વહ હર અમલ કે લિયે આઝાદ વ ખુદમુખ્તાર હે.

અલ્લાહ તઆલા કા ઈરશાદ હે તર્જુમા - ઔર ઈન્સાન કે લિયે વહી કુછ હોગા જિસકી ઉસને કોશિશ કી હોગી. (સુરે નજ્મ 53/40)

(તિર્મિઝી, સલમાન ફારસી રદી કી રિવાયત સે) રસૂલુલ્લાહﷺ ને ફરમાયા - તકદીર કો દુઆ કે અલાવા કોઈ ચીઝ નહીં બદલ સકતી ઔર ઉમ્ર મે ઈઝાફા સિલા-રહમી (રિશ્તેદારી નિભાને) કે અલાવા કોઈ ચીઝ નહીં કર સકતી.ઈસલિયે હર નમાઝ કે બાદ યહ દુઆ માઁગિયે - યા અલ્લાહ! મરતે વકત મેરી ઝબાન પર

"લા ઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહુ મુહમ્મદુર્રસૂલુલ્લાહ' હો ઔર મુઝે સિર્ફ અપની રહમત વ ફઝ્લ સે જન્નતુલ ફિરદૌસ અતા ફરમાઈયે. આમીન.

તકદીર કી યહ કિસ્મ જો ઉપર બયાન કી ગઈ હે ઈસકો "તકદીર એ મુઅલ્લક" કહતે હે.

તકદીર કી એક દૂસરી કિસ્મ ભી હે જિસકો "તકદીર એ મુબમ" કહતે હે.

તકદીર એ મુબમ વહ હે જિસકે હોને યા ન હોને પર ઈન્સાન કો ન તો જઝા મિલેગી ઔર ન હી સઝા, સિર્ફ ઈસલિયે કિ ઉસ પર ન તો ઉસકા ઈખ્તિયાર હે ઔર ન હી વહ અમલ કરને કે લિયે આઝાદ હે, મસલન મૌત, મરને કી જગહ, પૈદાઈશ કી જગહ, રિજ્ક વગૈરહ.

તકદીર પર ઈમાન લાને ઔર મઝબૂત યકીન સે મુસલમાન કી ઝિન્દગી પર બહુત અચ્છા અસર પડતા હે, જબ યહ યકીન હો જાયે કિ મૌત ન મુકર્રરા વકત સે ટલ સકતી હે ઔર ન હી ઉસસે પહલે આ સકતી હે તો દિલ સે મૌત કા ખૌફ નિકલ જાતા હે. જબ યહ યકીન હો જાયે કિ અલ્લાહ તઆલા કી મરઝી કે બગૈર

ન કોઈ મુસીબત આ સકતી હે ઔર ન હી જા સકતી હે તો ફિર દિલ સે અલ્લાહ તઆલા કી મખ્લૂક કા ખૌફ નિકલ જાતા હે ઔર સિર્ફ અલ્લાહ કરીમ કી રઝા રહ જાતી હે ઔર યહ ઈમાન બન જાતા હે કિ હમારી હર કામયાબી અલ્લાહ તઆલા કે સિર્ફ ફઝ્લ વ કરમ કા હી નતીજા હોતી હે, ઔર જો નાકામી હોતી હે ઉસમે ભી અલ્લાહ રહીમ કી કોઈ ન કોઈ મસ્લેહત શામિલ હોતી હે, યા ખુદ હમારે ગુનાહોં કા નતીજા હોતી હે જિસમે સબર કી સૂરત મે હમારે ગુનાહ માફ હોતે હે જો કિ ખુદ એક બહુત બડી મસ્લેહત (બેહતરી) હે.

બહત સી બાર ઈસ બાત કો દેખા ગયા હે કિ જિસ બાત યા નતીજે કો હમ અપને લિયે બુરા સમઝ રહે થે બાદ મે માલૂમ હોતા હે કિ વહ બુરા ન થા બલ્કિ બહુત અચ્છા થા. (તફસીલ કે લિયે પઢિયે તફસીર સુરે બકરહ 2/216)